

Osnovi ekonomije

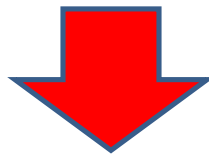
Ponuda robe i usluga

- ✓ Na tržištu dolazi do susreta ponude i tražnje
- ✓ Ponuda je upravno proporcionalna ceni robe
- ✓ Rezultat je proizvodnje
- ✓ Može se gledati kao ponuda pojedinačnog preduzeća ili ponuda grane
- ✓ Ponudom i formiranjem cene proizvođač teži maksimiziranju profita
- ✓ Ponuda je određena mogućnostima proizvodnje

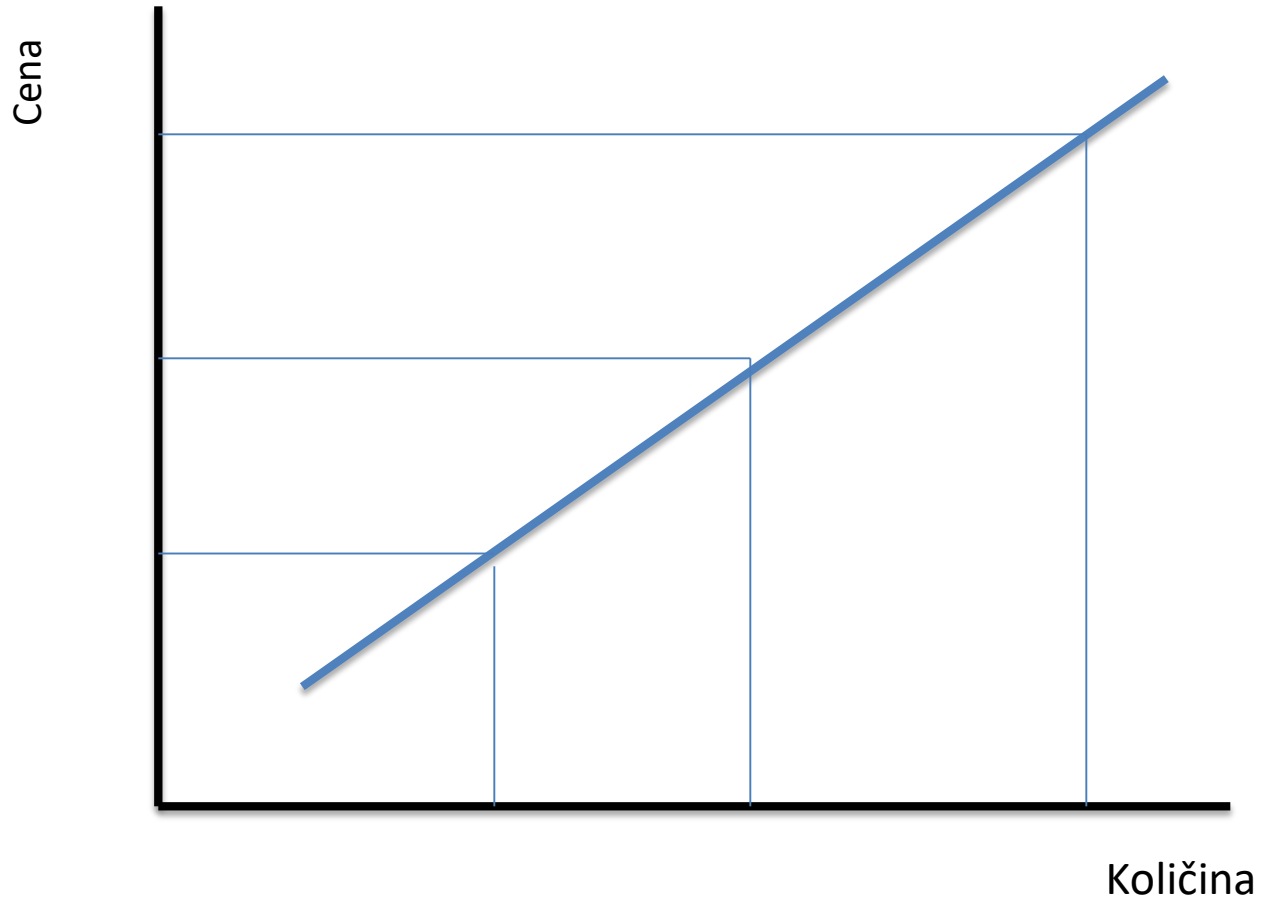
Kriva ponude

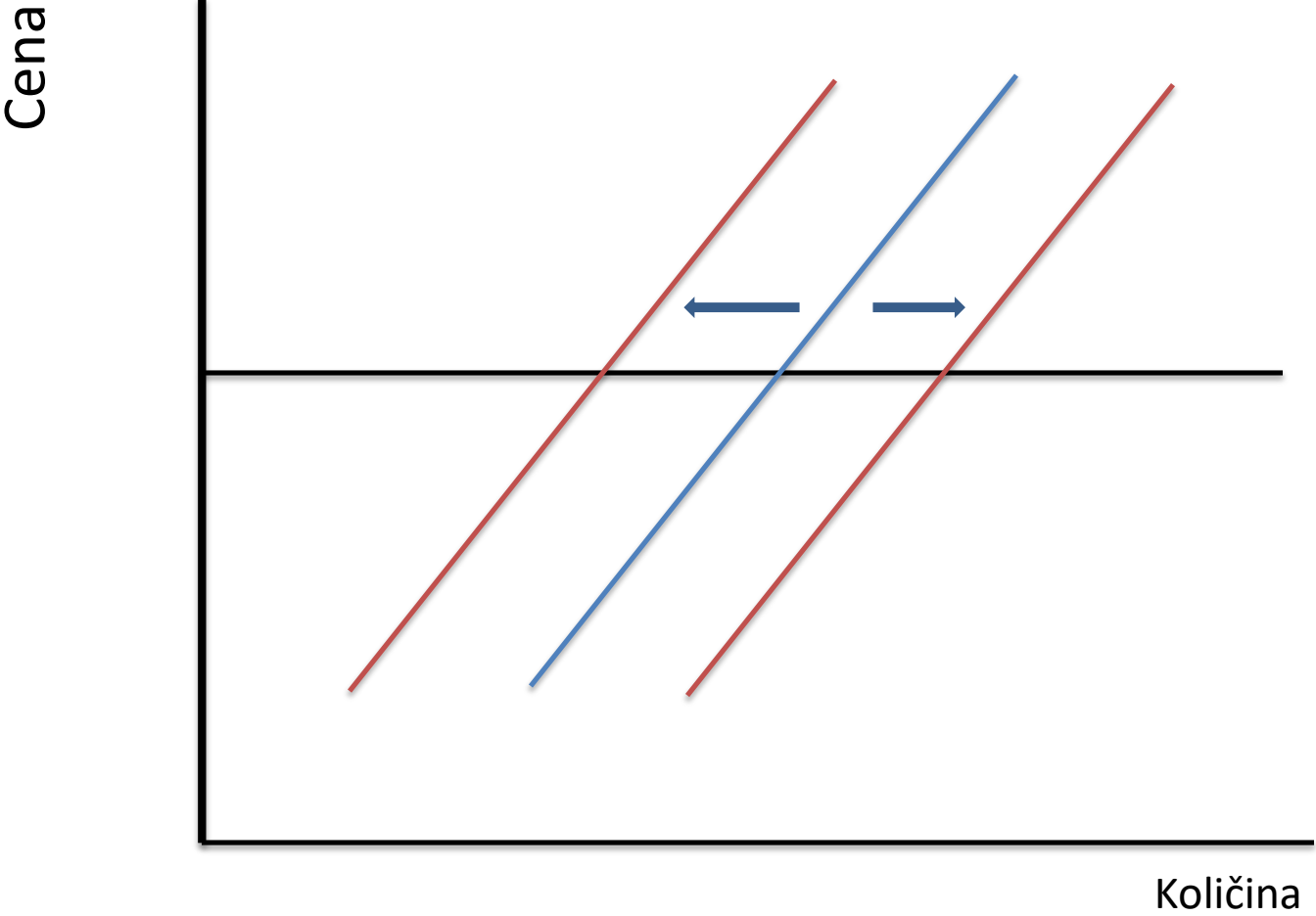
- Ponuda je određena ukupnom količinom robe na tržištu po određenim cenama

Ukoliko tržišna cena robe raste utoliko će i ponuda te robe na tržištu da raste i obrnuto

Zakon ponude

Necenovno pomeranje krive ponude

- *Veličina ponude može da se pomera i kada nema pomaranja cena (cena je konstantna veličina)*
- **Na povećanje ponude utiču:** smanjivanje cene faktora proizvodnje, inovacije u proizvodnji, snižavanje poreza, pad tražnje za supstitutima
- **Na smanjivanje ponude utiču:** povećanje cena faktora proizvodnje, smanjivanje broja preduzeća u grani, povećanje poreza, povećanje cena drugih dobara, nepovoljni prirodni uslovi

Cenovna elastičnost ponude

- Različite promene ponude robe na tržištu u zavisnosti od kretanja cene date robe meri se *stepenom elastičnosti ponude*
- Sposobnost ponude da se prilagođava nastalim promenama cena.

Elastičnost ponude

$$E_p = \frac{\% \text{ promena količine ponude}}{\% \text{ promena cene}}$$

Pet tipova elastičnosti:

1. $E > 1$ elastična ponuda
2. $E < 1$ neelastična ponuda
3. $E = 1$ jedinična ponuda
4. $E = 0$ nulta ponuda
5. $E = \infty$ savršena elastičnost

Ročno prilagođavanje ponude promeni cena

Stvarna elastičnost ponude zavisi od mnogih faktora: tehničko-tehnoloških mogućnosti, troškova proizvodnje, mogućnosti višestruke upotrebe neke robe, mogućnosti lagerovanja robe ali vremena potrebnog da se ponuda prilagodi

✓ Vrlo kratak rok

✓ Kratak rok

✓ Dugi rok

Tražnja robe i usluga

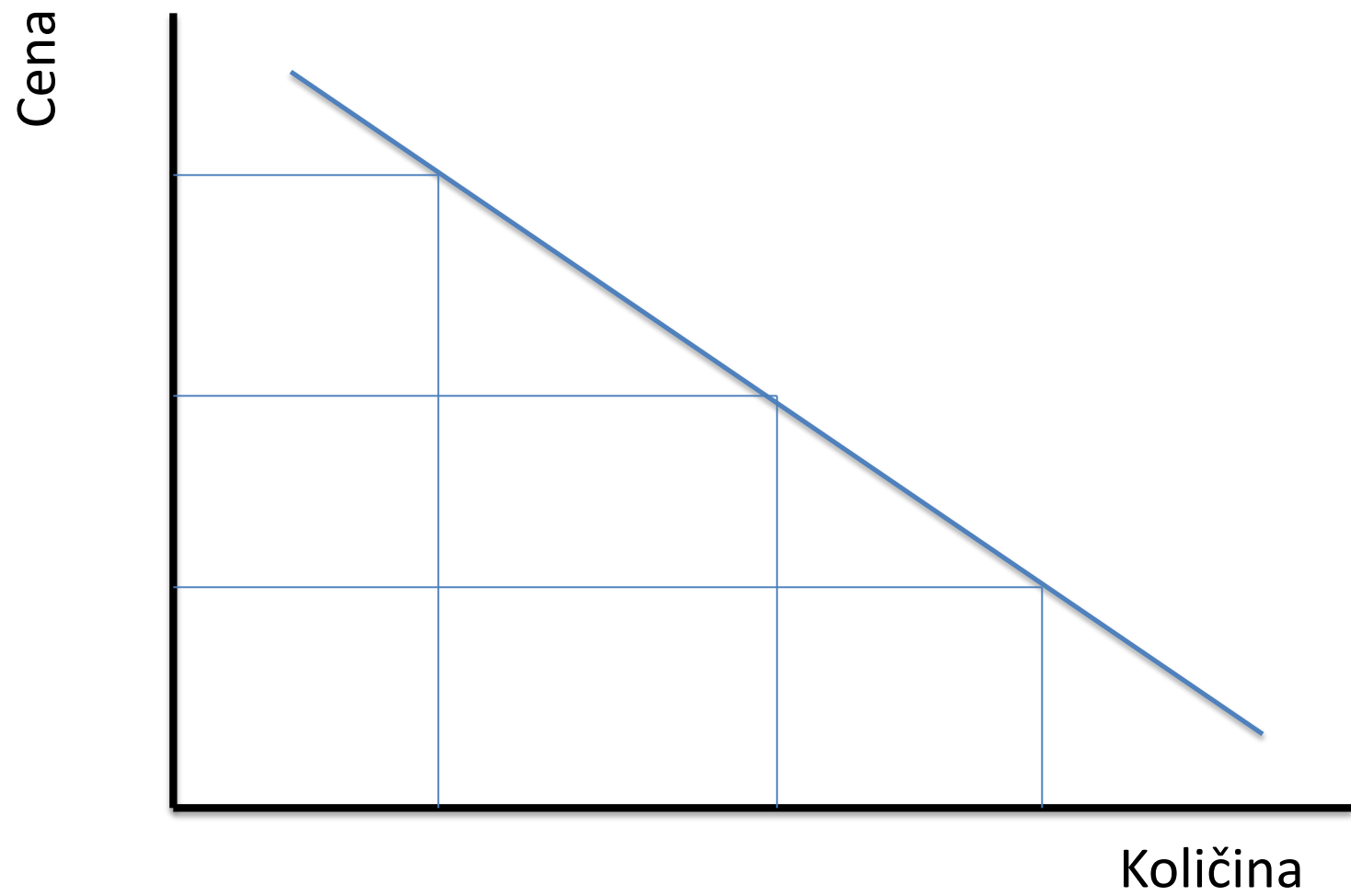
- ✓ Tražnja je rezultat iskazivanja potreba za određenim vrstama i količinama proizvoda i usluga, koje su potrošači spremni da kupe po određenim cenama.
- ✓ Pojedinačna tražnja
- ✓ Tržišna tražnja

Tražnja robe i usluga

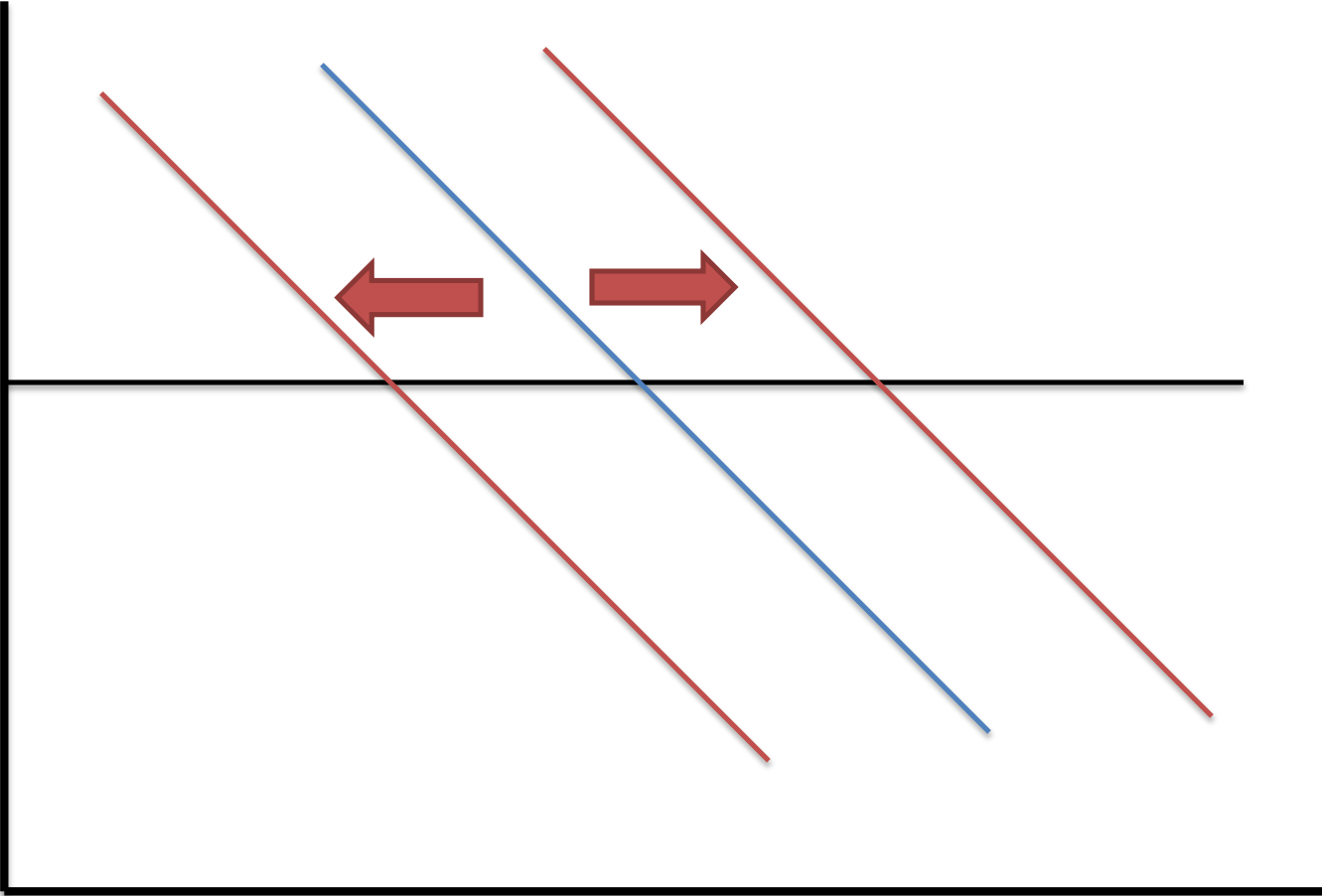
- ✓ Određena velikim brojem činilaca
- ✓ Raspoloživa platežna sredstva određuju mogućnosti tražnje
- ✓ *Kupovna moć i tržišne cene* su osnovne odrednice tražnje robe i usluga.

Kriva tražnje

Cena za jedinicu robe	Tražena količina
100	300
80	500
60	700
40	900
20	1100

Cena

Količina

Necenovne promene tražnje

- **Efekat promene dohotka** – ako se dohodak povećava, raste i kupovna moć potrošača
- **Efekat preferencije potrošača** – kada potrošači menjaju preferencije u korist neke robe pod uticajem određenih faktora (reklama)
- **Efekat cene supstituta** – kada tražnja određenog proizvoda zavisi od cene supstituta
- **Efekat cene komplementarne robe** – povećanje cene komplementarne robe utiče na pad tražnje

Cenovna elastičnost tražnje

- Elastičnost tražnje – intenzitet uticaja cena na tražnju robe ili usluga

Cenovna elastičnost tražnje pokazuje koliko se tražnja menja s promenom cene

- **Elastična tražnja** – porast cene dovodi do proporcionalno većeg pada tražnje $E_t > 1$
- **Neelastična tražnja** – porast cene dovodi do proporcionalne manjeg pada tražnje $E_t < 1$
- **Jedinična elastičnost tražnja** – porast cene uzrokuje proporcionalni pad tražnje (ugao 45 s)
- **Savršena elastičnost tražnje** – tržište apsorbuje svaku količinu robe i bez promene cene
- **Nulta elastičnost tražnje** – promena cena uopšte ne utiče na količinu tražnje

Izračunavanje elastičnosti tražnje

- Izračunavanje E_t

$$E_t = \frac{\left(\frac{\Delta T}{T}\right) * 100}{\left(\frac{\Delta C}{c}\right) * 100}$$

Ako Δ ima malu vrednost, reč je o elastičnosti tražnje u tački, ako ima veliku vrednost onda je elastičnost tražnje luka

Izračunavanje elastičnosti tražnje

- Izračunavanje lučne Et

$$Et = \frac{\text{Prosečna promena količine}}{\text{Prosečna promena cene}}$$

Dohodna elastičnost tražnje

- Na pomeranje krive tražnje pored cena utiče i dohodak kupaca
- Dobra na koja može da utiču ove promene se klasifikuju kao:
 - Supstituti
 - Komplementari
 - Nezavisna roba

Dohodna elastičnost tražnje

- Ukoliko povećanje cene dobra A povećava tražnju za dobrom B – supstituti
- Ukoliko povećanje cene dobra A smanjuje tražnju za dobrom i A i B – komplementarna dobra
- Ukoliko promena cene jednog dobra ne utiče na drugo dobro – nezavisna dobra

Dohodna elastičnost tražnje

- Roba kod koje je koeficijent E_d pozitivan – normalna roba (tražnja za robom raste s porastom dohotka)
- Roba kod koje je koeficijent E_d manji od nule – roba nižeg reda (tražnja za robom opada s porastom dohotka)

Unakrsna elastičnost tražnje

- Promena tražnje za određenom robom uslovljena je promenom potrošnje njenih supstituta ili komplementarne robe
- Da bi se istovremeno izrazile koristi se unakrsna elastičnost tražnje

$$\text{Unakrsna } E_t = \frac{\% \text{ promene tražnje robe A}}{\% \text{ promene cene robe B}}$$

UEt pozitivna – supstituti

UEt negativna – komplementari

Uet jednaka 0 – neutralna roba

Izračunavanje

$$Et = \frac{\left(\frac{\Delta T}{T}\right) * 100}{\left(\frac{\Delta C}{C}\right) * 100}$$

Stanje	Cena	Količina koja se traži
A	25	400
B	20	600

Izračunavanje

- Iz smera A u smer B

$$5/25=20\%$$

$$200/400=50\%$$

$$50\%/20\%=2,5$$

- Iz smera B u smer A

$$5/20=25\%$$

$$200/600=33,3\%$$

$$33,3\%/25\%=1,3$$

- **Formula za izračunavanje lučne elastičnosti**

$$E_{tl} = \frac{\text{Prosečna promena količine}}{\text{Prosečna promena cene}}$$

Prosečna promena količine:

$$400+600=1000/2=500$$

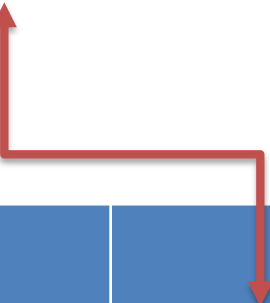
Prosečna promena cene:

$$20+25=45/2=22,5$$

$$**ETL = (200/500)/(5/22,5) = 1,8**$$

Izračunavanje-dohodak

- $E_{td} = \frac{\Delta T / T}{\Delta D / D}$

Stanje	Cena Dohodak	Količina koja se traži
A	25	400
B	20	600

Izračunavanje - dohodak

- Dohodak potrošača je bio 1000 dinara na nedeljnom nivou. Opao je za 8%. To je dovelo do pada tražnje robe A sa 50 na 40 komada robe.
- $E_{td} = \frac{\Delta T / T}{\Delta D / D}$

Izračunavanje- unakrsna Et

- Unakrsna Et = $\frac{\% \text{ promene tražnje robe A}}{\% \text{ promene cene robe B}}$
- Unakrsna Et = $\frac{\frac{\Delta T}{T} \text{ robe A}}{\frac{\Delta C}{C} \text{ robe B}}$

Stanje	Cena	Količina koja se traži
A	25 na 30	400 na 500
B	20 na 25	600 na 500

Elastičnost tražnje i ukupan prihod

- Ako je tražnja cenovno elastična, pad cena izaziva rast prihoda, rast cena izaziva pad prihoda
- Ako je tražnja cenovno neelastična, pad cena izaziva i pad prihoda, rast cena izaziva rast prihoda
- Ako tražnja ima jediničnu cenovnu elastičnost, promena cena neće uticati na promenu prihoda

Zakoni tražnje

I. Kurno-Maršalov zakon

Na osnovu opšteg modela krive tražnje gde tražena količina robe i cene se kreću u suprotnim smerovima; tražnja je funkcionalno zavisna od promene cena; cena se menja pod uticajem kretanja količine robe

Nedostatak: zasniva se na ceni kao jedinoj promenljivoj

Zakoni tražnje

II. Valrasov zakon

Uvodi i cene supstituta, komplementara i svih ostalih proizvoda

Stvorio je osnovu za krivu indiferentnosti gde se sagledava odnos dohotka, tražnje i cena

Zakoni tražnje

III. Slucki-Hiks-Alenov zakon

Obuhvata determinante želja, potreba potrošača, cenu robe i dohodak i u zavisnosti od datih kombinacija se formira tražnja.

Nedostatak je što se radi o statičkom zakonu, odnosi se na dati trenutak.

Zakoni tražnje

IV. Mur-Šulcov zakon

Uvodi vremensku dimenziju. Vreme kao factor omogućava praćenje dohotka i praćenje tražnje. Predstavlja dinamičnu analizu.

Zemljište

- **Cena zemlje =**
(zemljišna renta) : (kamatna stopa) * 100
- Ako zemljišna renta za godišnje izdavanje iznosi 240.000din, kamatna stopa za ulaganje u zemljište je 7%, izračunajte cenu tog zemljišta.
- Koliko bi dobio da je zemljište u njegovoj vrenosti stavio na štednju novac u banci po stopi od 11%